

สถาปัตย์

10:53 | 11:53



วารสารสถาปัตยกรรมของสมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์
The Architectural Journal of The Association of Siamese Architects Under Royal Patronage



Sold !



สถาปัตยกรรม..ขายได้





สถาปัตยกรรมแบบอาณานิคมสเปน สำหรับผู้เริ่มต้น

Spanish Colonial Architecture
for beginners

นิคซ์ ชาตีวัฒน์ศิริ, AIA, LEED AP, FMP
& Anthony Grumbine, Assoc. AIA

สถาปัตยกรรมแบบวัฒนธรรมตะวันตก (Traditional Western Architecture)

เมื่อพูดถึงสถาปัตยกรรมแบบวัฒนธรรมตะวันตกนั้น ย่อมไม่ได้จำกัดอยู่แค่สถาปัตยกรรมแบบคลาสสิก อาคารสีขาว เสาโรมัน และหลังคาโดม แบบที่คนทั่วไปนึกภาพออกเท่านั้น หากแต่มีหลายร้อยรูปแบบ มีพัฒนาการมาเป็นพันปี มีหลักการที่เคร่งครัดในการออกแบบ ในปัจจุบันนี้รูปแบบที่เป็นที่นิยมและแพร่หลายในระดับนานาชาติ ได้แก่สถาปัตยกรรมในพื้นที่แถบคาบสมุทรเมดิเตอร์เรเนียน เริ่มตั้งแต่ประเทศสเปนตลอดแนวชายฝั่งเฟรนช์ริวีเอราไปถึงอิตาลี เพราะให้ความสวยงามแบบเรียบง่าย โรแมนติก แลดูมีรสนิยม (แบบฝรั่ง) และหากจะมีการจัดอันดับรูปแบบสถาปัตยกรรมที่มีชื่อเสียงในด้านความสวยงามโรแมนติกที่เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติแล้วนั้น นอกจากหลากหลายรูปแบบในแถบชายฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียนของยุโรปที่โลกรู้จักเป็นอย่างดีแล้ว สถาปัตยกรรมอีกรูปแบบหนึ่งที่ต้องอยู่ในลำดับต้นๆ แน่หนอนก็คือ “สถาปัตยกรรมแบบอาณานิคมสเปนแนวฟื้นฟู (Spanish Colonial Revival)” ทั้งนี้คนทั่วไปอาจรู้จักในชื่อ “สถาปัตยกรรมแบบอาณานิคมสเปน (Spanish Colonial)” ซึ่งจริงๆ แล้วมีความแตกต่างกันมากอยู่ แต่เป็นอันเข้าใจได้ว่า หากท่านเดินผ่านอาคารสีขาวฉาบปูนไม่ขัดเรียบ มีช่องเปิดโค้งรูปเกือกม้า มุงด้วยกระเบื้องหลังคาดินเผาสีส้มแดง ตกแต่งด้วยงานเหล็กดัดสีโทนดำ และกระเบื้องเคลือบลวดลายศิลปะอิสลาม ไม่ว่าจะเรียกชื่อไหน ก็ขอให้เข้าใจกันว่าหมายถึงแบบแรกเสียเป็นส่วนมาก

แต่หากท่านคิดอยากลงทุนทำหรือตกแต่งอาคารด้วยรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบอาณานิคมสเปนฯ แล้ว การรู้ประวัติความเป็นมาไว้บ้างนั้น ฝรั่งเขาถือกันว่าเป็นเรื่องเบื้องต้นของการมีรสนิยมที่ดีอย่างหนึ่ง เช่นเดียวกับการที่คอไวน์ส่วนใหญ่ควรจรรู้ประวัติและปีที่ผลิตของไวน์ขวดนั้นๆ ฟังดูแล้วอาจเหมือนพยายามจะกระเสียดเป็นฝรั่งเกินไปเล็กน้อย แต่อย่าลืมว่างานสถาปัตยกรรมก็เป็งานศิลปะอีกแขนงหนึ่งที่ต้องการความมุ่งมั่นและเข้าใจในงานครุขบกรรสนิยมที่ดีในการสร้างสรรค์ (แม้กระทั่งโมเดิร์นแองเจโลและพลาติโอเอง ก็ล้วนได้ศึกษาขานของวิทรูเวียสมาก่อนทั้งสิ้น)

สาเหตุที่เลือกเอาสถาปัตยกรรมแบบอาณานิคมสเปนมาอธิบายก่อนนั้น เพราะเห็นว่าเอามาปรับใช้ในเมืองไทยได้ไม่ยาก สถาปัตยกรรมแบบอาณานิคมสเปนแนวฟื้นฟูที่เราคุ้นเคยกันในปัจจุบันนั้น โดยเฉพาะที่มาจากฝั่งอเมริกาเหนือ ส่วนใหญ่เป็นรูปแบบที่ได้มีการพัฒนาไปอีกระดับ ผสมผสาน มีกลิ่นอายของแนวอิตาเลียนเมดิเตอร์เรเนียนอยู่มาก ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดในตอนต่อไป สถาปัตยกรรมแบบอาณานิคมสเปนนั้นอุบัติขึ้นครั้งแรกๆ ก็ในทวีปอเมริกาปัจจุบัน



อาณานิคมสเปน

เมื่อเจ้าอาณานิคมประเทศใดประเทศหนึ่ง ไปปกครองดินแดนใดๆ อยู่นาน เมื่อเกิดมีการตั้งชุมชน ก็มักจะสร้างอาคารตามแบบวัฒนธรรมของตนเองไว้ในที่นั้นๆ ด้วย แต่เนื่องจากข้อจำกัดในหลายๆ ด้าน เช่น งบประมาณ ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ วัสดุ และทักษะแรงงานที่แตกต่างกัน ทำให้หน้าตาของอาคารที่ออกมามีความแตกต่างจากประเทศแม่ไป แต่ก็ยังคงมีกลิ่นอายของสถาปัตยกรรมแบบเจ้าอาณานิคมนั้นอยู่ เราเรียกสถาปัตยกรรมแบบนี้ว่า สถาปัตยกรรมแบบโคโลเนียล (Colonial) หรือสถาปัตยกรรมแบบอาณานิคม

รูปอาคารสถาปัตยกรรมแบบอาณานิคมสเปนในอเมริกา กลางสถาปัตยกรรมแบบอาณานิคมสเปนนั้นก็เป็นอย่างอื่นไปไม่ได้ นั่นก็คือรูปแบบสถาปัตยกรรมที่มองเอาสถาปัตยกรรมแบบสเปนเป็นต้นแบบเป็นหลัก สเปนนั้นได้ค้นพบทวีปอเมริกา และเข้ามายึดครองมีอิทธิพลเหนือดินแดนของชนพื้นเมืองเดิม คราวๆ ก็ในช่วงยุคเรอเนสซองซ์ และมาเจริญรุ่งเรืองอย่างมากก็ในช่วงยุคบาโรคของยุโรป โดยมีศูนย์กลางการปกครองอยู่ที่อเมริกากลางแถวๆ ประเทศเม็กซิโกปัจจุบัน เมื่อดูตามแผนที่ จะเห็นได้ว่าดินแดนอาณานิคมสเปนในทวีปอเมริกานั้นนับได้ว่ากว้างใหญ่มาก หากบริเวณไหนอยู่ใกล้ศูนย์กลางการปกครอง หรือมีชุมชนชาวสเปนขนาดใหญ่ตั้งอยู่ ก็จะพบว่าอาคารต่างๆ มีระดับความเข้มข้นหรือความสมบูรณ์ของการลอกแบบสถาปัตยกรรมที่ใกล้เคียงหรือคล้ายประเทศแม่สเปนมากกว่าพื้นที่อื่นๆ ที่ห่างไกลออกไป ซึ่งรูปแบบสถาปัตยกรรมจะเพี้ยนไปต่างๆ กัน บางพื้นที่จำเป็นต้องใช้ทหารออกแบบหรือทาสชาวป่าในการก่อสร้าง ผลงานที่ออกมาก็เลยกลายเป็นรูปแบบสเปน กลายพันธุ์ เขียนมังกรเป็นกิ้งกืออยู่ข้างเป็นธรรมดา (อาจจะเรียกให้ดูดีได้ว่าการ Simplify) ซึ่งต่อมาได้กลายมาเป็นบรรพบุรุษของสิ่งที่บทความความนี้กำลังจะกล่าวถึง

Romance of Spain

หลายคนคงสงสัยว่าทำไมสถาปัตยกรรมแบบอาณานิคมสเปนจึงมีกลิ่นอายของศิลปะแบบอิสลามอยู่ด้วย ที่เห็นเด่นชัดก็ได้แก่ลวดลายในงานกระเบื้องตกแต่ง ดังนั้นจึงต้องขออนุญาตเล่าเท่าความถึงสถาปัตยกรรมของประเทศสเปนเสียหน่อย เนื่องด้วยลักษณะที่ตั้งของประเทศสเปนนั้นตั้งอยู่ระหว่างสองทวีป สองศาสนา และครั้งหนึ่งนั้นบางส่วนของประเทศสเปนในปัจจุบัน (ตอนนั้นยังไม่ได้รวมเป็นประเทศสเปน) ยังเคยถูกปกครองมานานโดยชาวมุสลิมที่รุกคืบขึ้นมาจากแอฟริกาเหนือ (สถาปัตยกรรมแบบมัวร์ของโมร็อกโกได้เข้ามาด้วยตนเอง) ก่อนที่จะถูกยึดคืนได้โดยชาวคริสเตียนในเวลาต่อมาในสมัยพระเจ้าเฟอर्डินานแห่งแคว้นอารากอน และราชินีอิสเบลล่าแห่งแคว้นกัสติล (ซึ่งยุคหนึ่งก็โคลัมบัสได้ถูกส่งออกไปและค้นพบทวีปอเมริกาในเวลาต่อมา) ดังนั้น ศิลปะและสถาปัตยกรรมในสเปนจึงมีลักษณะผสมผสาน มีกลิ่นอายและรูปแบบของมุสลิมอยู่มาก โดยเฉพาะในแคว้นทางตอนใต้ (เมืองกรานาดาในแคว้นอันดาลูเซียคือที่มั่นสุดท้ายของอาณาจักรมุสลิมในสเปน) ดังนั้นสถาปัตยกรรมแบบอาณานิคมสเปน โดยเฉพาะที่อ้างอิง ได้รับอิทธิพล หรือไปลอกมาจากสถาปัตยกรรมสเปนทางภาคใต้ ก็จะได้รับอิทธิพลของสถาปัตยกรรมแบบมัวร์ของมุสลิมไปไม่มากนัก



พระราชวัง Alhambra คือตัวอย่างงานชิ้นเอกของสถาปัตยกรรมแบบมัวร์ในสเปน และยังอยู่ในบัญชีของ UNESCO World Heritage site ด้วย

รูปแบบของสถาปัตยกรรมแบบอาณานิคมสเปน

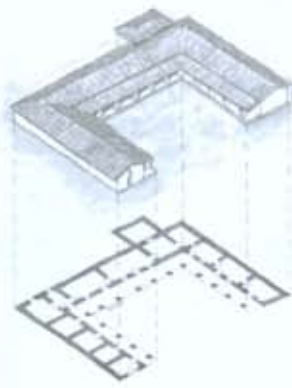
ดังที่กล่าวไปแล้วว่า ความเข้มข้น ความสมบูรณ์ของการลอกแบบจากประเทศแม่ในแต่ละพื้นที่ของดินแดนอาณานิคม นั้นไม่เท่ากัน ไม่มีใครได้เคยแบ่งเขตไว้ แต่เพื่อเป็นการป้องกันการสับสน ผู้เขียนจึงอยากแบ่งแหล่งของสถาปัตยกรรมแบบอาณานิคมสเปนออกเป็นสองแหล่งใหญ่ๆ คร่าวๆ คือ

1) สถาปัตยกรรมแบบอาณานิคมสเปนในศูนย์กลางอาณานิคมและในพื้นที่ที่มีชุมชนชาวสเปนขนาดใหญ่ เช่น ในแถบอเมริกากลาง เนื่องจากเพียบพร้อมไปด้วยช่างฝีมือที่มีประสบการณ์ ดังนั้นอาคารจะมีรูปแบบสถาปัตยกรรมของสเปนที่สมบูรณ์กว่าบริเวณอื่นตั้งแต่ต้น จากนั้นค่อยๆ พัฒนาผสมผสานเข้ากับสถาปัตยกรรมพื้นเมือง มีสีสันจัด ก่อให้เกิดรูปแบบเป็นของตัวเอง พัฒนาไปในแนวนี้เป็นหลัก เนื่องจากเป็นรูปแบบที่มีความคล้ายกับสถาปัตยกรรมแบบวัฒนธรรมยุโรปในยุคหนึ่งอยู่มาก เป็นลักษณะฝรั่งทรงเครื่อง หลักการและรูปแบบค่อนข้างตายตัว รายละเอียดค่อนข้างมาก

2) สถาปัตยกรรมแบบอาณานิคมสเปนในพื้นที่ชายขอบ (Frontier) รอบๆ ศูนย์กลางการปกครอง การเข้ามาในยุคเริ่มต้นเป็นการยึดครองขยายดินแดน เผยแผ่ศาสนา และป้องกันภัยจากชนพื้นเมืองเจ้าของพื้นที่เดิมเป็นหลัก ในช่วงแรกจะเป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบตามมีตามเกิด มีหลายข้อจำกัดอันเนื่องมาจากความเป็นพื้นที่ที่ห่างไกล ในชุมชนก็มีแต่ผู้เผยแผ่ศาสนา ทหาร และชนพื้นเมืองเท่านั้น รูปแบบสถาปัตยกรรมในช่วงแรกจึงมีลักษณะที่หยาบกว่าทางอเมริกากลางอยู่มาก

ในทวีปอเมริกาเหนือปัจจุบันซึ่งอยู่ทางชายขอบด้านเหนือ นั้น อาคารในยุคแรกๆ ก็จะเป็นแบบง่ายๆ ตามแต่ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดจะอำนวยให้ การก่อสร้างเป็นแบบกำแพงดินรับน้ำหนักหนา (adobe) ง่ายๆ ช่องเปิดแคบ หลังคากระเบื้องดินเผาบนโครงสร้างไม้ รูปแบบอาคารที่โดดเด่นก็เช่น อาคารทางการศาสนา (Mission) อาคารอเนกประสงค์ที่อาจใช้ในการทหาร (Presidio) หรืออาคารที่มีลักษณะการใช้งานอย่างบ้านไร่ของฝรั่ง (Ranch) ที่เรียกว่า Hacienda

ในภายหลังต่อมา หลังอเมริกาได้ตั้งประเทศแล้ว มีการอพยพมาตั้งถิ่นฐานกันมากขึ้น มีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ บรรดาสถาปนิกมีการเดินทางแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างทวีป เมื่อมีเงินแล้ว เศรษฐีตัวจริงย่อมไม่อาจละเลยของเสียนแบบชาวอเมริกันซึ่งก็คือชาวยุโรปที่อพยพมานั่นเอง ได้มีการศึกษามองย้อนกลับไปที่ยุโรปต้นแบบอีกครั้ง นับว่าต้องการจะพัฒนารูปแบบทางสถาปัตยกรรมและมองรูปแบบการปรับใช้



ไปในทางที่อ้างอิงจากต้นแบบจริงๆ มากกว่าจะพัฒนาไปตามธรรมชาติตามแบบพื้นที่อาณานิคมอื่นๆ (ความคิดเดียวกันกับที่มาของการละทิ้งโกธิคและเกิดเรอเนสซองซ์ต่อมาของฝรั่งเศสว่านั่นเอง) องค์ประกอบและหลักเกณฑ์ทางสถาปัตยกรรมแบบอาณานิคมสเปนได้ถูกยกเครื่องใหม่ ถูกปรับใช้ให้มีเอกลักษณ์ของตนเอง และกลายเป็นรูปแบบที่ถูกใช้อย่างแพร่หลายอยู่ในปัจจุบัน เรียกรูปแบบใหม่นี้ว่า “สถาปัตยกรรมอาณานิคมสเปนแนวฟื้นฟู (Spanish colonial Revival)” มีผู้รู้หลายท่านได้แบ่งรูปแบบย่อยออกมามากมาย แต่ทั้งนี้สำหรับมือใหม่ ผู้เขียนจะขอแบ่งเป็นหมวดคร่าวๆ ดังนี้

1) รูปแบบอย่างเป็นทางการแนวสเปนชิคาโร (Spanish Colonial Revival - Churrigueresco) เนื่องจากสถาปัตยกรรมแบบอาณานิคมสเปนนั้นมีการพัฒนาอย่างมากในช่วงบาโรคของยุโรปและสเปน การใช้สถาปัตยกรรมบาโรคแบบสเปนมาเป็นต้นแบบนั้นถือเป็นรสนิยมชั้นสูงอย่างหนึ่งในยุคนั้น ส่วนใหญ่ใช้กับอาคารที่มีความสำคัญหรือฐานันดรสูง เป็นรูปแบบที่มีการทรงเครื่องเยอะแบบศิลปะยุโรป รายละเอียดมาก มีกฎเกณฑ์รูปแบบค่อนข้างตายตัว

2) รูปแบบผสมอิทธิพลศิลปะอิสลาม (Spanish Colonial Revival - Moorish) คือการนำเอาองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมตลอดจนศิลปะแบบมัวร์มาใช้ร่วมกันทั้งภายนอกและการตกแต่งภายใน ทั้งนี้ต้องบอกว่าเป็นศิลปะอิสลามแบบอ่อนๆ เนื่องจากถูกส่งต่อมามากหลายทอด

3) รูปแบบแนวท้องถิ่นแบบสเปนตอนใต้ (Spanish Colonial Revival - Andalusian Vernacular) เป็นรูปแบบที่ได้รับความนิยมอย่างสูง เนื่องจากมีความเรียบง่ายแต่ดูดี ในปัจจุบันมีการผสมผสานรูปแบบอิทธิพลเมดิเตอร์เรเนียนเข้าไปเพื่อให้แลดูมีกลิ่นอายของแนวเมดิเตอร์เรเนียนมากขึ้น ยังมีอีกรูปแบบหนึ่งที่ใกล้เคียงกันเรียกว่า แบบมอนเตเรย์ (Spanish Colonial Revival - Monterey) ซึ่งมีระเบียบยาวเป็นจุดเด่น

4) รูปแบบผสม (Spanish Colonial Revival - Eclectic) คือรูปแบบที่เลือกหยิบยืมองค์ประกอบต่างๆ จากหลายรูปแบบ นูนนิด นี้น้อย มารวมๆ กัน แต่ยังคงสัดส่วนลักษณะของสถาปัตยกรรมแบบสเปนอยู่

รูปแบบแต่ละแบบนั้นมีความก้ำกึ่งกันอยู่ แล้วแต่ว่าอาคาร นั้นๆ จะมีลักษณะใดนำเด่นขึ้นมาเท่านั้นเอง

ลักษณะเด่นพื้นฐานทั่วไปของสถาปัตยกรรมอาณานิคมสเปนแนวฟื้นฟู

โดยทั่วไป หากพูดถึงสถาปัตยกรรมแบบอาณานิคมสเปนที่พบเห็นได้ทั่วไปนั้น (จริงๆ แล้วต้องเรียกเต็มๆ ว่าสถาปัตยกรรมแบบอาณานิคมสเปนแนวฟื้นฟู) ก็จะนึกถึงภาพอาคารหลังคาความชันต่ำ ปูนฉาบกระเบื้องดินเผาทรงกากบ้วยสีแดง มันทึบอาคารที่มีความหนา ผิวฉาบไม่ขัดเรียบ (stucco) ทาสีขาวหรือสีอ่อน ช่องเปิดมีความลึก โค้งรูปเกือกม้า งานเหล็กตัด และศิลปะกระเบื้องหลากสี ทั้งหมดนี้เรียบง่าย แต่มีเอกลักษณ์ สรุปลงเป็นข้อสังเกตร่าวๆ ดังนี้





• 1 การเน้นทางเข้าหลัก

การเน้นแกนทางเข้าหลักด้วยพื้นที่ว่าง ลานด้านหน้า น้ำพุ กำแพง หรือของตกแต่ง ประตูทางเข้าควรเห็นได้ชัดเจน

• 2 ความชันหลังคาและทรงอาคาร

หลังคาที่มีความชันต่ำ แบบจั่ว (นิยมมากกว่า) หรือปั้นหย่าชั้นเดียว ส่วนมากอาจมีสองชั้นได้ ทรงก่อนอาคารแบบดั้งเดิมจะมีในแนวราบมากกว่า

• 3 กระเบื้องหลังคา

ควรเป็นกระเบื้องดินเผาหลังโค้ง (คล้ายทรงกากบถ้วย) ที่เรียกว่า Spanish Tile หรือ Mission Tile หนูนสองชั้น หรืออาจใช้ทรงโรมันแพนซึ่งใช้กับอิฐเคลือบสีก็ได้ พยายามหลีกเลี่ยงกระเบื้องรูปตัวเอส หรือทรงแปลกๆ (ผลิตเพื่อการติดตั้งที่ง่ายกว่าและถูกกว่า)

• 4 ส่วนในลานกลางบ้าน

สวนพักผ่อนในลานกลางบ้านบ่งบอกถึงสภาพภูมิอากาศที่ติดลวดปี พื้นที่อาจถูกโอบล้อมด้วยอาคาร กำแพง แนวพุ่มไม้ มีแนวเกณฑ์ชัดเจน ประกอบไปด้วยน้ำพุหรือบ่อน้ำตกแต่งขนาดเล็ก ทางน้ำ และภูมิทัศน์ทางเดิน อาจมีซุ้มไม้เลื้อย ม้านั่ง หรือหม้อโหลมาประกอบ

• 5.1 หน้าต่าง

ส่วนใหญ่เป็นบานเปิด มีลักษณะแคบทางตั้ง มีชิ้นแบ่งช่องกระจก พยายามหลีกเลี่ยงหน้าต่างที่ดูอ้วนและไม่มีการแบ่งช่องกระจก ควรติดตั้งหน้าต่างลึกเข้าไปในผนังด้านใน เพื่อให้เห็นความหนาของผนังจากภายนอก

• 5.2 ประตู

ส่วนมากมักเป็นไม้ และทำลวดลายเรขาคณิตแบบศิลปะของพวกมัวร์ (mudejar) สำหรับทางเข้าหลักอาจใช้ประตูเหล็กตัดได้

• 6 ปล่องไฟหรือปล่องระบายอากาศ

ใช้ผนังที่มีความหนา ดูหนักโดยภาพรวม และตกแต่งด้วยอิฐหรือกระเบื้องดินเผา

• 7 หน้าจั่ว ชายคา และหางจันทัน

รูปแบบที่เห็นได้บ่อยคือไม่มีส่วนยื่นที่ด้านหน้าจั่ว จะยื่นทางด้านชายคาด้านเดียว ส่วนที่ยื่นมากก็จะมีโครงสร้างมารองรับคือหางจันทันที่อาจมีการตกแต่งที่ปลาย

• 8 เพดาน

โดยเฉพาะในห้องที่สำคัญๆ จะใช้คานไม้ตกแต่งเป็นจังหวะ มักมีการใช้บัวประกอบ หรือมีการเขียนสี (stencils) บนตัวคานหรือช่องว่างระหว่างคาน มีการใช้หูช้าง (bracket) ในห้องที่มีความกว้างมาก

• 9 ผนัง

ผนังหนา ดูที่บตัน เป็นลักษณะเด่นที่ขาดไม่ได้ อันเนื่องมาจากลักษณะของผนังรับน้ำหนัก ความหนาประมาณ 20 ซม. ผนังแคบที่สุดที่พอยอมรับได้ พยายามหลีกเลี่ยงการใช้ผนังที่บางแม้จะไม่ได้เป็นผนังรับน้ำหนักก็ตาม

• 10 สี

ควรเลือกสีให้เหมาะกับรูปแบบและอายุของอาคาร ถึงแม้สีขาวจะเป็นสีมาตรฐาน และได้รับความนิยมสูงสุด แต่การเลือกใช้สีอ่อนสีอื่น ซึ่งอาจเป็นสีภายนอกหรือเป็นสีของวัสดุเองนั้นก็ไม่มีผิดระเบียบแต่อย่างใด การเลือกใช้สีให้คล้ายตามหรืออ้างอิงตามประวัติศาสตร์ของรูปแบบของอาคารนั้นๆ ช่วยส่งเสริมคุณค่าความเป็นต้นแบบของอาคาร สำหรับอาคารขนาดเล็ก ความหลากหลายของจำนวนสีที่ใช้ก็จะมากขึ้นตามลำดับองค์ประกอบอื่นๆ ทางสถาปัตยกรรมแบบอาณานิคมสเปนแนวฟื้นฟู

นอกจากลักษณะเด่นของตัวอาคารที่กล่าวไปแล้ว การออกแบบเติมแต่งโดยมืองค์ประกอบที่พบเห็นได้บ่อยในงานดั้งเดิมต่อไปนี้อาจช่วยส่งเสริมงานออกแบบให้มีเสน่ห์ขึ้นได้อีกมาก เช่น ระเบียง งานบัวผนัง การตกแต่งชายคา เสา ไฟติดผนัง กันสาด งานกระเบื้องตกแต่ง ซึ่งจะขออธิบายเพิ่มเติมดังนี้

• ระเบียงภายนอก (Loggia, Arcade, Portale)

นอกจากจะใช้ที่ทางเดินเชื่อมต่อแล้ว ยังอาจใช้ที่ทางเข้าแบบสโลตีตาเลียนวิลล่าได้อีกด้วย สัดส่วนของเสาและช่องเปิดตลอดจนความสูงมีความสำคัญมาก ฝ้าเพดานอาจใช้โครงสร้าง ตกแต่งด้วยคานไม้ ทำเป็นลักษณะเพดานโค้งหรือโดมยอดแหลมภายในแบบโกธิค (Groin Vault)

• ช่องเปิดโค้ง (Arch)

โค้งของช่องเปิดนั้นส่วนใหญ่จะต้องเริ่มติดตัวโค้งจากหัวเสา (column, pier, pilaster) ผนังที่ใช้จะต้องมีความหนาพอควรตามสัดส่วนของอาคาร สิ่งที่ต้องให้ความสำคัญคือควรมีพื้นที่ว่างในรูปด้านระหว่างจุดยอดสุดของโค้งกับองค์ประกอบอย่างอื่นให้พอเหมาะ อันแสดงถึงตำแหน่งของ keystone ในการก่อสร้างช่องเปิดโค้งในยุคดั้งเดิม

• กันสาด (Awning)

เลือกใช้กันสาดผ้าใบ (Canvas) รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ติดตั้งลาดเอียงไปด้านหน้าและเปิดโล่งด้านข้าง ผูกติดกับค้ำยันเหล็กตัด ซึ่งอาจเป็นลักษณะเส้นตรงปลายแหลมหน้าตาคล้ายอาวู หรือม้วนแบบค้ำยันของฝรั่ง เหนือช่องเปิดของอาคารในกรณีช่องเปิดโค้ง ให้ติดตั้งกันสาดเริ่มจากด้านในช่องเปิดเพื่อให้ยังสามารถเห็นรูปแบบและความหนาของช่องเปิดได้



- ระเบียง (Balcony)
 ระเบียงเป็นองค์ประกอบหนึ่งซึ่งช่วยทอนความยาว ความน่าเบื่อของอาคาร สามารถกำหนดจังหวะของกลุ่มก้อนอาคารได้ ระเบียงเป็นองค์ประกอบหนึ่งซึ่งนิยมใช้มากเพื่อเน้นความเป็นต้นแบบของอาคาร และยังสามารถออกแบบให้ใช้เป็นเสมือนกรอบรูปกำหนดมุมมองภายนอกจากภายในห้อง ราวกันตกนั้นใช้ลูกกรงไม้หรือเหล็กดัดเป็นหลัก

- เสา
 ใช้เสาที่มีความสอบ (entasis) มีหัวเสากับฐาน อ้างอิงตามแบบประเพณี แนวของผนังตรงกับช่วงคอของเสา (ช่วงหัวเสาจึงเลยแนวผนังออกมา) สัดส่วน 1:6 - 1:9

- ชும்ไม้เลื้อย (Pergola, Trellis)
 ใช้เป็นที่กันแดดแบบโปร่งๆ อาจใช้ปลูกไม้เลื้อยได้แต่ไม่จำเป็น ตัวคานเป็นไม้ มีการตกแต่งที่ปลายทั้งสองด้าน เสาอาจเป็นไม้หรือหินก็ได้

- งานเหล็กดัด (Metal or Iron Work)
 ส่วนใหญ่เป็นงานเหล็กดัด (wrought iron) สีดำ หน้าตัดสี่เหลี่ยมผืนผ้า เป็นแบบแท่งปกติหรือบิดเกลียว ในงานชิ้นหนึ่งๆ ควรออกแบบผสมผสานระหว่างเส้นตรงและตัดโค้ง ลวดลาย งานเหล็กดัดเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยส่งเสริมอาคารให้ดูหรูหราโดดเด่นขึ้นได้อย่างมาก ใช้ได้ทั้งในงานลูกกรงครอบหน้าต่าง ราวกันตก หรือประตู

- ทางจันทัน คานหูช้าง ค้ำยัน เท้าแขน (Rafter Tail, Corbel, Bracket)
 นอกจากจะช่วยให้อาคารดูสมเหตุสมผลในด้านโครงสร้างแล้ว ยังเป็นส่วนประกอบที่ผู้ออกแบบนิยมใช้มากเนื่องจากดูสวยงาม อาจเป็นคอนกรีต หิน ไม้ หรืออิฐ ใช้ในส่วนที่ต้องรองรับชายคา ระเบียงหรือช่องเปิด การใช้เสาคานร่วมกับหูช้างหรือค้ำยันพบได้ทั่วไปในงานสถาปัตยกรรมแบบอาณานิคมสเปน

- รางระบายน้ำฝน (Gutter, Downspout)
 ทั้งรางระบายน้ำฝนนั้นต้องทำจากทองแดงหรือบรอนซ์ หน้าตัดครึ่งวงกลม ท่อน้ำฝนหน้าตัดครึ่งวงกลม ทำจากวัสดุเดียวกัน งานเหล็กดัดรองรับรางน้ำ (downspout bracket) นั้นเป็นองค์ประกอบดั้งเดิมที่ช่วยเพิ่มความสวยงาม

- ส่วนตกแต่งยอดหลังคา (Finial)
 ส่วนมากจะติดตั้งบนยอดของอาคารที่สูงเด่นขึ้นมา หรือที่ยอดของหน้าจั่ว ปล่องระบายอากาศ อาจใช้เป็นกันทศทางลม (weathervane) ได้ วัสดุที่นิยมคือโลหะ เช่นทองแดง

- วัสดุปูพื้นภายนอก (Ground Surface)
 นิยมใช้เป็นหินขนาดกลาง ตัดขนาดตามสัดส่วนของขนาดอาคาร มุมเป็นเหลี่ยม สีธรรมชาติ อาจใช้อิฐหรือกระเบื้องได้ ขึ้นอยู่กับการใช้งาน หากเลือกใช้คอนกรีต ควรผสมเม็ดสีและทำพื้นผิวให้คล้ายวัสดุธรรมชาติ และตัดเป็นเหลี่ยม หลีกเสี่ยงการใช้พื้นยางมะตอย

- กระเบื้องตกแต่ง (Ceramic Tiles)
 กระเบื้องเคลือบลวดลายเขียนมือเป็นที่นิยมเป็นอย่างมาก ส่วนใหญ่มักเป็นลวดลายที่ได้รับอิทธิพลมาจากงานศิลปะแบบมัวร์ ใช้มากในงานชั้นบันได หน้าปู เตาผิง งานตกแต่งผนัง

- บันไดภายนอก (Staircase)
 เป็นองค์ประกอบที่พบได้ทั่วไป อาจใช้ราวกันตกเป็นผนัง ฉาบปูนหรือเหล็กดัดก็ได้ ส่วนใหญ่จะใช้กระเบื้องดินเผาและกระเบื้องเคลือบตกแต่งชั้นบันได นิยมให้มีส่วนโค้งที่ราวกันตก

- โคมไฟ (Lighting Fixture)
 ทั้งโคมไฟผนังหรือโคมไฟระย้า เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่นิยมใช้โครงเป็นเหล็ก สีดำ กระงกผิวไม่ค่อยเรียบแบบกระจกสมัยโบราณ ขนาดค่อนข้างใหญ่และหนัก รูปร่างแล้วแต่จะจินตนาการ แต่ต้องออกแบบให้มีลักษณะของงานทำมือ แลดูมีค่าแบบของเก่า ให้ความรู้สึกของโคมที่ใช้เทียนหรือแก๊สเป็นเชื้อเพลิงในสมัยก่อน

ขอขอบคุณภาพจาก www.harrisondesigntassociates.com